

ПЕРСПЕКТИВИ ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ПРИ ВИКЛАДАННІ ПЕДІАТРИЧНИХ ДИСЦИПЛІН

О. М. Платонова

Київський медичний університет УАІМ

PERSPECTIVES OF USING DISTANT LEARNING TECHNOLOGIES FOR TEACHING PEDIATRIC SUBJECTS

O. M. Platonova

Kyiv Medical University of UAFM

У статті проведена оцінка перспектив застосування технологій дистанційного навчання при викладанні педіатричних дисциплін. Проаналізовані особливості різних форм дистанційного навчання, наведені переваги та перспективи використання ресурсів соціальних мереж в освітньому процесі.

This paper evaluated the prospects of distance learning technologies in teaching pediatric subjects. There were analysed peculiarities of various forms of distance learning are the advantages and prospects of social networking resources in the educational process.

Вступ. Незважаючи на те, що традиційно у вищій медичній освіті застосування дистанційного навчання є обмеженим, інтерес до даної форми підготовки на додипломному та післядипломному рівні в нашій країні та у світі зростає. Це стосується як самостійної роботи студентів, так і можливості одержання теоретичних знань на спеціалізованих освітніх порталах, форумах, файлообмінних системах та/або ресурсах соціальних мереж [1–3]. Останні стають все більш привабливими для провідних вищих медичних закладів світу. За даними фахівців Масачусетського університету, 98 % вищих навчальних закладів мають власні офіційні сторінки у Facebook, 84 % – Twitter, 86 % – відеоролики освітнього характеру на YouTube [1].

Ще одною вельми популярною формою дистанційного навчання є вебінари [3]. Сервіс вебінарів дозволяє не тільки здійснити телемости в режимі реального часу з великою кількістю учасників, але й одночасно надає можливість використовувати спільну електронну дошку для написання додаткової інформації, проводити трансляцію презентації та відеофільмів, онлайн-голосування, текстову переписку в чаті тощо.

Основна частина. Метою дослідження була оцінка перспектив застосування технологій дистанційного навчання при викладанні педіатричних дисциплін.

Дослідження проведено шляхом бібліометричного та контент-аналізу інформаційних джерел, одержаних з електронних баз даних OVID, PubMed, Embase, а також офіційних джерел національних міністерств освіти розвинутих країн світу та країн СНД. Ключові

слова: дистанційне навчання, вища медична освіта, педіатрія. Глибина пошуку – 3 роки. Одержані дані упорядковані та проаналізовані із виділенням основних тенденцій у застосуванні та розвитку дистанційного навчання при викладанні пропедевтики педіатрії, дитячих інфекційних хвороб та педіатрії.

Як показали одержані нами дані, у дистанційного навчання у сфері вищої медичної освіти є певні переваги, які роблять цю форму незамінною у сучасних умовах. Це можливість надати освітні послуги більш широкому колу осіб, що робить освіту більш доступною [1–5]. Відкритість подібного навчання дозволяє лікарю-фахівцю вчитися практично все життя, поєднуючи навчання з основною діяльністю.

Дистанційне навчання відрізняється персоналізованою. Слухач (студент, лікар-інтерн, лікар-клініцист тощо) може сам визначити, коли, і в якому обсязі, йому проходити навчання. Сучасні освітні системи дистанційного навчання використовують принцип зворотного зв'язку, коли залежно від успіхів слухача йому пропонуються завдання різної складності, тобто освітня програма адаптується під результати, які показує слухач, що практично неможливо, коли проводиться традиційне очне навчання.

Он-лайн тестування, використання симуляційних технологій виключає суб'єктивний фактор оцінки. Більш того, має місце підвищення мотивації до освоєння засобів і методів інформаційних технологій для ефективного застосування у професійній діяльності. Використання комп'ютерної графіки, анімації, відео, звуку, інших медійних компонентів дає унікальну мож-

ливість зробити досліджуваний матеріал максимально наочним, а отже й підвищити якість його засвоєння [6].

Оперативне отримання студентом інформації про рівень своєї підготовленості за допомогою інтернет-тестування використовується при підготовці до ліцензованих національних іспитів (КРОК, USMLE, PLAB тощо) [7–10].

Вільний і швидкий доступ до спеціалізованих електронних бібліотек та репозитаріїв вищих медичних закладів дозволяє студентам одержувати за потребою необхідну навчальну та методичну літературу, довідкові матеріали у зручний для них час [3, 11]. Це дозволяє студентам більш поглиблено вивчати навчальні дисципліни, брати активну участь у відео-конференціях, вебінарах в режимі он-лайн. При цьому витрати на навчання при використанні дистанційної форми набагато менші, ніж при очному навчанні.

Опубліковані результати дослідження групи експертів з Вашингтонського національного центру дитячого здоров'я містять аналіз використання соціальних мереж фахівцями, що викладають педіатричні дисципліни як на додипломному, так і на післядипломному етапі освіти. Рівень респонсивності склав 65 %, лише 34 % опитаних постійно використовували соціальні мережі, а 34 % респондентів ніколи не користувалися соціальними мережами, мотивуючи це браком часу. Жінки-педіатри рідше, ніж чоловіки, приймали у склад власної мережі колишніх студентів. Серед користувачів соціальних мереж переважали особи віком до 35 років. При цьому освітніми ресурсами соціальних мереж активно користувалися лише 9 % опитаних [12].

За станом на 01.05.2014 р.(2014) у мережі Інтернет нараховувалося близько 199 000 англomовних ресурсів, що містили он-лайн відеолекції з педіатрії, а також більше 7 000 000 сторінок, на яких представлені завдання з педіатричних дисциплін у форматі “віртуальний пацієнт”. Членами професійної соціальної мережі “LinkedIn” є 160 000 педіатрів, лише за 2013 рік кількість членів професійних груп, присвячених питанням додипломного та післядипломного навчання та наукових досліджень у галузі педіатрії, на цьому ресурсі подвоїлася. Втім, на теренах СНД популярні російськомовні соціальні мережі “В контакте”, “Однокласники”, “Мой мир”, “Мой круг” використовуються переважно із розважальною метою. Найбільша професійна група, присвячена питанням педіатрії “Клуб педіатров” (<http://vk.com/club6172637>), об'єднує лише 3610 осіб, причому значна кількість членів цієї групи представлена батьками дітей, що використовують даний ресурс для дистанційного

консультування. Нещодавно створена соціальна мережа “Врачи РФ” (ТОВ “Мир Врача”) є фактично закритим клубом, який об'єднує лише педіатрів та лікарів інших спеціальностей Росії, та для якого питання дистанційного навчання не є пріоритетними.

Офіційних сторінок вищих навчальних медичних закладів у соціальних мережах країн СНД поки що не існує – йдеться лише про деякі приватні групи співробітників та студентів, які не використовуються з освітньою метою. Нещодавно створений у Росії ресурс для працівників освіти “Наша сеть” (<http://nsportal.ru>) взагалі не містить матеріалів з вищої медичної освіти, а в Україні професійних соціальних мереж поки що не існує.

У зв'язку з вивченням можливостей використання соціальних мереж в освіті у світі стає актуальною теорія соціального навчання, що полягає в припущенні, що люди вчаться найбільше ефективно, коли вони взаємодіють із іншими учнями в рамках якоїсь теми або предмета. Переконливі докази необхідності соціальної взаємодії в процесі навчання викладені в дослідженні Richard J. Light з Гарварда, який виявив, що один з найсильніших факторів успіху студентів в освіті – це їх здатність створювати або брати участь у невеликих дослідницьких групах. Студенти, які вчилися в таких групах хоча б раз на тиждень, виявилися краще підготовленими в предметі, ніж студенти, що займалися самостійно [13]. Таким чином фокус уваги викладачів повинен зрушуватися від змісту предмета в навчальній діяльності до взаємодії людей, які цим предметом займаються професійно. Саме тому закордонні експерти у сфері електронного навчання закликають розроблювачів програмних продуктів створювати системи управління навчанням (learning management systems, LMS), інтегровані з популярними соціальними сервісами [1, 14].

Аргументи на користь застосування соціальних мереж для потреб дистанційного навчання є наступними:

- Безкоштовність зберігання цифрових даних і організації комунікації в мережі.

- Значна кількість користувачів серед студентів вищих медичних навчальних закладів.

- Соціальні мережі мають функціонал, що дозволяє оперативно ділитися зі студентами важливою інформацією й робити нагадування.

- Можливість спільної роботи із цікавими веб-ресурсами стає ще більш зручною. Через соціальну мережу студенти й викладачі можуть обмінюватися й обговорювати цікаві знахідки в мережі.

- Завдяки досвіду використання соціальної мережі для рішення освітніх і дослідницьких завдань, уявлен-

ня студентів про цей інструмент, як винятково розважальні, розширюється до розуміння його потужних можливостей застосування в професійній діяльності.

- Можливість постійної взаємодії студентів і викладачів у мережі у зручний для них час забезпечує безперервність навчального процесу. З'являється можливість більше детального планування навчальної й дослідницької роботи студентів (завдання й консультації щодня).

- Використання викладачами соціальних мереж для рішення своїх професійних завдань підвищує їх рівень комунікативних компетенцій.

- За допомогою соціальних мереж у викладача з'являється можливість проводити аудиторні лекційні заняття в інтерактивному режимі.

- В освітній процес можуть бути залучені й батьки студентів.

Література

1. Теоретичні передумови використання дистанційного навчання у вищій школі / М. Ф. Шустваль, Т. І. Лядова, О. В. Волобуєва, С. М. Шустваль // Медична освіта. – 2012. – № 3 (додаток). – С. 211–213.

2. Mayorga E. P. Webinar software: a tool for developing more effective lectures (online or in-person) / E. P. Mayorga, J. G. Bekerman, A. G. Palis // Middle East Afr. J. Ophthalmol. – 2014. – Vol. 21(2). – P. 123–127.

3. Фещенко А. В. Социальные сети в образовании: анализ опыта и перспективы развития / А. В. Фещенко // Гуманитарная информатика. – 2011. – № 6. – С. 44–50.

4. Warwick C. How international medical graduates view their learning needs for UK GP training / C. Warwick // Educ. Prim. Care. – 2014. – Vol. 25(2). – P. 84–90.

5. Professionalism and social media: an interprofessional learning activity / T. Hatch, H. Bates, S. Khera, J. Walton // Med. Educ. – 2013. – Vol. 47(11). – P. 1136–1137.

6. Жукова В. Ю. Преимущества и недостатки дистанционной формы обучения на примере Алтайского государственного медицинского университета / В. Ю. Жукова, Н. М. Михеева, Ю. Ф. Лобанов // Успехи современного естествознания. – 2013. – № 7. – С. 127–129.

7. КРОК 2, лікувальна справа та педіатрія. Педіатричний профіль [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://testkrok.org.ua/?test=31143>

- Економія паперу. Роздавальний матеріал не потрібно роздруковувати, досить його прикріпити до віртуальної групи в соціальній мережі у вигляді файлу.

Висновки. Аналізуючи закордонний досвід використання сучасних технологій дистанційного навчання, можна зробити такі висновки:

1. Дистанційне навчання сьогодні є основним інструментом безперервного підвищення кваліфікації лікаря.

2. При викладанні педіатричних дисциплін може бути використаний весь арсенал наявних інформаційних та освітніх ресурсів мережі Інтернет, в тому числі вебінари, он-лайн системи тестування знань, електронні бібліотеки та репозиторії, соціальні мережі.

3. Широке застосування дистанційного навчання при викладанні педіатричних дисциплін може скоротити видатки навчальних закладів на організацію профільних курсів та семінарів.

8. McGraw-Hill's USMLE Sample Exam [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://usmle-easy.com/public/sample-exams.aspx>

9. PLAB Online Revision Resource [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.onexamination.com/worldwide/plab>

10. How Do Social Networks and Faculty Development Courses Affect Clinical Supervisors' Adoption of a Medical Education Innovation? An Exploratory Study / E. Jippes, Y. Steinert, J. Pols [et al.] // Academic Medicine. – 2013. – Vol. 88(3). – P. 398–404.

11. Medical School Institutional Repositories [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://digitalcommons.bepress.com/institutional-repository-medical>

12. A Multi-Institutional Medical Educational Collaborative: Advocacy Training in California Pediatric Residency Programs / L. J. Chamberlain, S. Wu, G. Lewis [et al.] // Academic Medicine. – 2013. – Vol. 88(3). – P. 314–321.

13. Kind T. Pediatric clerkship directors' social networking use and perceptions of online professionalism / T. Kind, S. R. Greysen, K. C. Chretien // Academic Pediatrics. – 2012. – Vol. 12(2). – P. 142–148.

14. Improving learning performance with happiness by interactive scenarios / C. H. Chuang, Y. N. Chen, L. W. Tsai [et al.] // Scientific World Journal. – 2014.

Отримано 23.09.14